

ВАЛЕНТИНА СОЛОВЬОВА

МЕЖДИННА СПИРКА

Превод от руски: Александър Кючуков, 1985

chitanka.info

Всяка сутрин в 7 и 30 се качвам на електрическото влакче и отивам на работа. Освен събота и неделя естествено. Час и половина натам, час и половина обратно. Всички ми съчувствуват и ме съветват да си намеря работа по-наблизо. Аз въздъхвам лицемерно и разпервам ръце — бих се радвала, как не, само че... А всъщност в работата ми ме привлича преди всичко именно пътуването. Помислете, кой друг разполага всеки ден (освен събота и неделя естествено) с три часа свободно време само за лично ползуване? Три часа, откраднати от бързането и суетата, от неотложните, а всъщност съвсем незадължителни домашни грижи, от празните разговори и скучните хора. Три часа дневно аз мога да си позволя да чета, да пиша стихове, да решавам световните проблеми, да разсъждавам за смисъла на живота и своето предназначение. „Безделие свободно, приятел си на мисълта“ — писа Пушкин. Колко точно! Точно това ни липсва в живота — принудителното безделие.

... А понякога просто гледам през прозореца. През есента се люблювам на ярката премяна на дърветата, през зимата — на белоснежните вълнисти поля, през пролетта — на покълналите в разораната нива посеви, през лятото — на вълните цветя покрай насипа, на силуетите на далечните гори.

Ако не друго, поне винаги знам кое годишно време е навън.

Зад прозореца се мяркат междинни спирки с прости и някак загадъчни имена — Веснухино, Засипаевка, Островешня... Тези спирки така и ще останат завинаги междинни в моя живот, макар че понякога си мисля — не сериозно, а ей така, между другото: „Защо пък да не сляза на една от тези спирки? Просто така, без специална цел. Да се поразходя и да се върна обратно...“ Но с годините ние загубваме правото си на безсмислени постъпки и пред всяко начинание, пред всяко движение на душата като портиер в ресторант стои неизбежното и сурово „Защо?“

Но никой не ти пречи да си представиш, че това е възможно.

На спирката с прозаично име „33-и километър“ влакчето стои само няколко секунди. Нито веднъж не можах и да разгледам както трябва нищо освен самото здание на гарата, приличащо на куличка от приказките, само че не истинска, а бутафорна. И още, нито веднъж не видях някого да слиза или да се качва на тази спирка. Винаги празен перон...

Един път, на рождения си ден — кой по ред историята мълчи — реших да си направя подарък. Навикът сама да си правя подаръци е реверанс към възможната самота, чиято зловеща сянка ме дебне по петите. Този път аз си поднесох позволенията да извърша една глупава постъпка.

Отидох на гарата и казах:

— Дайте ми, моля, билет до спирка „33-и километър“.

Касиерката дълго се рови в справочниците, нещо пресмята и накрая неуверено попита:

— Искате ли спален вагон?

— Ама не — отговорих аз, — това е с електрическото влакче, една междинна спирка.

Тя ме изгледа странно, чукна билета на апарата и каза:

— Седемнадесет рубли.

— Защо толкова скъпо?

— Не зная — отговори касиерката.

— Да не би да грешите? Че то до последната спирка е само рубла и половина.

— До всички междинни е по-скъпо — заяви касиерката.

— Вижте — сетих се аз, — в такъв случай ще взема билет до края, а ще слеза, където искам.

— Няма да стане — възрази касиерката. — Тогава ще трябва и да пътувате до края. Слизането е според закупените билети.

— Странно — казах аз нервно и отброих седемнадесет рубли.

Нямам часовник, по принцип не нося. Смятам, че времето е индивидуално понятие и не може да се привежда под общ знаменател. Всички ние се движим във времето с различни скорости, във всеки случай на мене приетите единици за измерване не ми прилягат.

И ето сега то, времето де, ми изигра поредния си номер. Тръгнахме сутринта, това помня със сигурност. Е, минаха двадесет минути или малко повече, не знам. И изведнъж открий, че зад прозореца бавно се смрачава. Пътниците дремеха. Нямах повече сили да се боря със съня...

Когато се събудих, пътниците бяха намалели значително. Останалите седяха мълчаливо и внимателно четяха вестници. Протягайки шия, погледнах датата и изстинах. Нима пътувам цяло

денонощие? Дявол да го вземе този „33-и километър“! Ще стигна ли там, или не?

В този момент над самото ми ухо се обади високоговорителят.

— „Тридесет и трети километър“ — изкашля се той и влакът спря. Затичах се презглава към изхода.

Беше ранно утро. Над земята се стелеше мъгла и аз почти наслуки тръгнах към гарата. С приближаването ми ярко боядисаните стени все повече потъмняваха и накрая станаха съвършено сиви.

„Зрителна измама, случва се“ — помислих си аз и влязох в чакалнята. На най-видно място висеше обявление:

„Обратни билети не се продават.“

„Ама че глупост! — казах си аз. — Що за безобразие!“ И решително тръгнах към касата.

Почуках на стъклото — никой не отговори. И нямаше разписание на влаковете.

„Карай да върви“ — си казах равнодушно и излязох на улицата.

Град като град, ето на ъгъла фризьорски салон, а до него фотоателие.

Пресякох по диагонал площада пред гарата. Все пак не е лошо да се живее в малките градчета — тишина, благодат, няма коли. Ето и фризьорският салон е празен, майсторът скучае сам.

— Мога ли да се подстрижа при вас?

Майсторът — млад, интелигентен мъж — се надигна от мястото си и вежливо отговори:

— Извинете, но ние извършваме само комплексни услуги.

— Какво означава това?

— Комплексно изменение на външността в съответствие с изискванията на клиента — обясни той. — Петминутно въздействие на векторното поле и вашата външност се променя неузнаваемо. Това е всичко.

— Чудесно! Само че... това сигурно струва много скъпо?

— Цената определяме, след като свършим работата — в зависимост от резултатите.

— Но поне приблизително — поколебах се аз — в какви граници?

— Обикновено се съобразяваме с възможностите на клиента — успокой ме той.

— Наистина ли? — зарадвах се аз. — Тогава съм съгласна.

— Прекрасно — усмихна се той. — Моля опишете, ако можете, бъдещата си външност.

— Ами, не знам... Бих искала да стана красива.

— Това е твърде неопределено... Нужни са ни конкретни данни.

— Ами, красива — обясних аз, — симпатична, привлекателна...

— Всичко това е ясно — въздъхна той. — Вие очевидно нямате много ясни представи за красотата. И такъв вариант сме предвидили. Моля, подайте си ръката — помоли той и закрепил на китката ми блестяща гривна с много проводници, като обясни: — Това е „Биоест“ — уред за откриване на естетическия идеал. Сега, моля ви се, в продължение на пет минути мислете за нещо приятно.

И аз започнах усилено да мисля за това, че най-после ще се сбъдне най-заветната ми мечта — ще стана красива. Ще стана просто невероятно красива. След мен ще се обръщат по улицата, ще ме изпращат с възторжени и изненадани погледи. Съзерцаването на собствения ми образ в огледалото вече няма да ми носи огорчения. Ще се отърва от проклетата несигурност в себе си...

— Готово — каза майсторът. Накара ме да седна в креслото и помоли да не мърдам. — Тук е зашифриран вашият естетически идеал — обясни той, поставяйки ивица хартия в прореза на апарата, приличащ на прожектор.

Ах колко горда ще стана, колко независима и снизходителна към чуждите слабости! Винаги ми се е искало да започна живота си отначало. Щом сторя някоя глупост, и си мисля: „Ех, да можех да започна всичко отново!“ Но сега ще бъде иначе. Нали на красивите всичко им е позволено — каквото и да направят, няма да предизвика укор или насмешка...

— Край — каза майсторът. Кой знае защо изглеждаше уморен и тъжен. Замирайки от вълнение, аз се приближих до огледалото и дори замижах, за да се насладя по-пълно на ефекта. Но какво е това? Чия е тази позната, отдавна омръзнала ми мутра? Пак съм си аз?... Що за нагла измама!

Рязко се обърнах към майстора и задъхвайки се от негодувание, изкрещях:

— Вие сте безсъвестен шарлатанин!

Той ме погледна съчувствено.

— Случва се и това — въздъхна, — особено при жените. Виждате ли, оказа се, че вашият идеал за красота съвпада с вашия тип външност. В крайна сметка всяка жена в дъното на душата си се смята за най-красивата и привлекателната и недоумява защо другите не забелязват това.

— Колко ви дължа?

— Нищо.

„Между другото, аз днес не изглеждам зле — помислих си, поглеждайки отражението си в огледалото. — Би следвало да се снимам по този повод, че иначе още сто години няма да се накая.“

Влязох във фотоателието.

— Моля, искам за удостоверение.

— На какъв период да го наглася?

— Вие знаете по-добре, аз нищо не разбирам от технологията.

— Навярно не сте в течение — каза фотографът. — Нашето ателие не прави снимки в настоящето, а само в бъдещето — след пет, след десет години, по желание на клиента.

— Аха-а — казах аз разочаровано, — кому е нужно това?

— Ама недейте така — обиди се фотографът, — понякога е много важно да знаеш как ще изглеждаш след известно време.

— Дрън-дрън! — казах аз. — А няма ли тук при вас нормално фотоателие?

— Нормално няма — разпери той ръце.

— Е, карай да върви — казах аз, — като тъй и тъй съм дошла, снимайте ме. Интересно как ли ще изглеждам на старини? Например на седемдесет?

— Една минута! — засуети се фотографът. На вид фотоапаратът по нищо не се различаваше от обикновените, само отстрани имаше шайба с цифри, като на телефонен апарат. Като набра няколко цифри, фотографът щракна затвора и тутакси ми протегна снимката с ефектен жест. — Готово!

— Какво значи това? — учудих се аз. На снимката нямаше никого. Само празния стол. Обърнах я за всеки случай от другата страна и с недоумение погледнах фотографа. Той отклони погледа си и нерешително сви рамене.

Ужасна догадка се прокрадна в душата ми.

— Може да опитаме още веднъж — гузно каза фотографът. — Ще го нагласим на по-близо бъдеще. Може би...

— А ако пак не стане? — изкрещях аз.

— Не зная, не зная — смути се той, — предварително нищо не може да се каже. Налагало се е да се правят и по няколко десетки снимки, последователно намалявайки възрастта...

— Защо?

— Ами мнозина искат да знаят колко още им остава. Добре е да бъдеш готов, да сложиш в ред работите си, да се погрижиш и прочие.

— Не искам — глухо казах аз. — Не искам да знам нищо предварително.

— Ваша си работа — той равнодушно помръдна с рамо, — но трябва да ви кажа, че нещастieto се понася по-лесно, ако знаете за него своевременно. Това дава възможност да се подготвите морално — и вие, и близките ви...

— Мерси — казах аз иронично, — хубава работа — цял живот да се подготвяш за бъдещото Нещастие! Изключително полезно занимание.

Изморена от фокусите на битовото обслужване, аз решително отминах поправката на обувки, пералнята и химическото чистене, макар че щях да се загледам в рекламите.

Но изведнъж видях на отсрещната страна книжарница и мигом хукнах натам. Извън града често може да се намери нещо, което си заслужава. Наистина рафтовете по стените просто се огъваха от книги.

Плахо се изкашлях. Продавачът трепна и се обърна към мене — беше невзрачно дребно човече.

— Извинете — попитах аз неуверено, — всичко това на свободна продажба ли е?

Той кимна.

— А художествена литература имате ли? — все още се съмнявах аз.

— Предимно.

— А имате ли — попитах нахално — Цветаева или Ахматова?

— Не — отговори той и аз въздъхнах облекчено.

Чудесата ми омръзнаха.

— Не — продължи той, — ние търгуваме само с ненаписани и непубликувани произведения.

— Така ли? — нервно казах аз. — Разбирам.

Помогах се около рафтовете. Наистина всички имена ми бяха непознати.

— А имате ли — попитах изведнъж — книги от Валентина Соловьева?

— Разбира се — отговори продавачът. — Има пълни събрани съчинения в 24 тома, има и избрани.

— Колко интересно — произнесох аз колкото можех равнодушно. — Може ли да погледна?

Той ме погледна съсредоточено и попита внимателно:

— Очевидно вие сте авторът?

— Да — отговорих скромно. — Как се досетихте?

— Не е трудно да се досетиш — усмихна се той. — Кого освен автора могат да заинтересуват ненаписани произведения? — Но — смути се той — нашите порядки са различни от другите търговски организации. Ние даваме стоката на клиента само след като бъде заплатена изцяло.

— Разбира се — развълнувах се аз. — А колко струват пълните събрани съчинения?

— И трябва да ви предупредя още — продължи той, — че продадена стока не се приема обратно и заплатеното не се връща.

— Разбрах! — казах аз нетърпеливо. — Колко?

Той ме изгледа оценяващо:

— Тридесет.

Въздъхнах облекчено, с треперещи ръце отворих портмонето си и започнах да броя парите.

Той протестиращо размаха ръце:

— Не-не! Вие не ме разбрахте! Не продаваме срещу пари. Вашите пълни събрани съчинения струват тридесет години.

— Какви години?

— Ваши. Вие плащате тридесет години от живота си и ставате автор на пълните събрани съчинения в 24 тома — проза, поезия, драматургия... Въпреки че при нас не е прието да се хвали непродадена стока, трябва да отбележа, че всички произведения са написани на високо художествено ниво.

— След тридесет години ще бъда съвсем стара — стъписах се аз.

— Много важно! Затова пък ще станете знаменита още приживе. Книгите ви ще бъдат преведени на всички езици. Мисля, че тридесет години е съвсем умерена цена.

— Умерена, нали! Почти нищо! Да платиш с най-добрите си години, да се откажеш от всички радости в живота, за да станеш изведнъж знаменита на старини. Благодаря, как ли не! За тридесет години аз и сама мога да напиша всичко това.

Той със съмнение поклати глава.

— Нищо няма да излезе.

— Защо пък?

— Ами какви ли не обстоятелства могат да ви попречат... Всъщност вие тези години все едно би трябвало да пожертвувате за работа, само че вече без всякаква гаранция за успех. А аз ви предлагам изгодна сделка. Не рискувате нищо. Помислете сама какво давате — години, изпълнени с тежка, неблагодарна работа, недоволство, обиди, завист към по-преуспелите колеги, разочарование от себе си и от хората, а зад гърба — призракът на приближаващата старост, съжалението за напразно изгубеното време... А какво получавате в замяна? Слава, спокойствие, всеобщо преклонение, годините, които ви остават, ще бъдат запълнени с ярки впечатления, пътувания, срещи с интересни хора. Вече няма да има за какво да се борите, да се стремите към нещо, всичко, за което би могъл да мечтае всеки човек на земята, ще бъде постигнато...

— Чуйте — казах аз, — нима се намират глупаци, които се съгласяват на това?

Той моментално засече и като помълча, съкрушено въздъхна:

— За съжаление много рядко... Хората са страшно самонадеяни и в това се състоя тяхната беда. Колко непоискани книги ни остават! И то какви книги! Погледнете този тритомник — беше удивителен поет, много надарен... Пропи се. А до него виждате ли петте зелени тома? На автора не му провървя с жената. Тя не вярваше в неговия талант и се сърдеше, че той губи време за безсмислени занимания. „По-добре да работиш още някъде по съвместителство — мърмореше тя — или да ми помагаш вкъщи, отколкото да хабиш хартията.“ Постоянните упреци го нервираха, пречеха му да работи. Така и не успя да създаде нещо значително. А ето този го довършиха завистници и недоброжелатели, заряза писането. Колко жалко... Знаете ли колко

опасности, случайности и съблазни дебнат талантливия човек? Колко често той не осъществява и половината от възможностите си! И ето ние искаме да направим творческата дейност рационална и с това да изключим случайността. Превръщането на времето в творческа продукция ще се осъществява автоматично. Всеки ще създаде онова, на което е способен, и справедливостта ще бъде възстановена. Мисля, че рано или късно всички ще признаят, че нашият метод е най-рентабилен. Вече имаме известни успехи. Ето наскоро — оживи се продавачът — един поет даде десет години от живота си за една малка книжка стихотворения. Наистина, стихотворенията са твърде посредствени, но резултатът е налице! И представете си, той е много щастлив и не съжالياва за нищо. Тъй че ви съветвам да помислите.

— На всяка цена — казах насмешливо и излязох на улицата. Нека му приседнат тези двадесет и четири тома! Но все пак е интересно какво толкова съм написала там. Да не са събрали разни дневници, писма и прочие глупости. Щом се върна вкъщи, ще изгоря всичко! Няма какво да се ровят в личния ми живот.

Само че засега не е ясно как ще се върна вкъщи.

Вървах по улицата, а от всички страни проблясваха реклами и фирми. Никъде не бях виждала толкова много обществени заведения. Ето аптеката предлага таблетки против скука и ново средство срещу безсрамие, пошлост и несправедливост. До нея — магазин „Детски свят“. От витрината ми се усмихна голяма кукла и помаха с ръчичка. Зад гърба ѝ се виждаше нещо чудесно, тайнствено и прекрасно. От любопитство влязох за малко в бюрото „Загубени вещи“. И веднага видях на рафта чадъра, който загубих миналата година. Макар че любезният на вид служител се устреми бързо към мене, аз не попитах мога ли да получа моята вещ обратно, тъй като със сигурност очаквах някой номер. Сега той сигурно ще каже, че аз трябва да дам за своя собствен чадър известно количество от личното си време или нещо подобно. А аз и така загубих миналата година почти три дни да търся този нещастен чадър. После магнах с ръка и си купих нов. В края на краищата всичко изгубено може да се компенсира. Освен времето...

По-нататък отново се появиха някакви магазини, ремонтни работилници, пощенски клонове... Не се заглеждах. Но скромната табела „Идеален брак“ привлече вниманието ми. Елегантна жена изскочи зад щанда.

— Здравейте! Много се радваме да ви видим тук. Надявам се, че ще се възползвате от услугите на нашата служба.

— А какви услуги правите — попитах предпазливо.

— Създаваме идеални бракове. При нас всичко е доставено на научна основа. Преди всичко ние провеждаме психологическо изследване и определяме какъв мъж ви подхожда идеално във физиологическо, умствено, морално и прочие отношения. След това ви предоставяме такъв мъж. Щастливият брак е осигурен. С гаранционен срок 50 години. В случай че мъжът не издържи гаранционния срок, вие го връщате обратно, нашата служба ви заплаща компенсация, равна на 50 процента от първоначалната вноска, и ви предоставя възможност да изберете равностойна замяна. Но това почти не се случва — побърза да каже тя, виждайки удълженото ми лице. — Нашата служба работи без брак. Брак без брак — това е нашият девиз — пошегува се тя. — Така че смело можете да разчитате на нас.

— Аз съм омъжена — казах бързо.

— Това няма значение — успокой ме тя, — ние ще ви изследваме и може да се изясни, че съпругът ви не ви подхожда идеално. Тогава...

— Той ми подхожда идеално! — извиках злобно аз и се обърнах към изхода, без да се сбогувам. За по-силно изживяване ми се искаше още да затръшна вратата, но тя беше обвита с нещо меко и се затвори съвсем безшумно.

Вървах по улицата и известно време ругаех доста изразително. Но когато запасът от известните ми изрази свърши, изпаднах в отчаяние.

„Господи! — мислех си аз. — Как да се измъкна от този изкуствен свят, където всички обмислено и целенасочено се опитват да ме лишат от възможността да живея, да ми отнемат правото да греша, да страдам, да обичам, да се надявам, където всеки е служебно задължен да ме направи щастлива, където искат да разграфят живота ми чак до смъртния ми час, където за изненади и случайности няма място. Безрадостен, печален свят! Щастие за работи! Нима съм обречена да остана тук завинаги?“

— Че аз пеша ще се махна от тука! — задавяйки се от отчаяние, мънках аз.

— Разстроена ли сте от нещо? — раздаде се отзад глас, от който всичко в мене се разтрепери и секна. В този глас, в тези прости думи

имаше съчувствие и нежност, дълбока тъга и сдържана страст.

Обърнах се. Пред мен стоеше висок, строен, широкоплещест мъж с мъжествено, загоряло от слънцето лице. Той ме гледаше внимателно и погледът му като че разтопяваше всичко повърхностно, заимствувано, прониквайки през бронята на фалшивостта, грубостта и лицемерието в такива дълбочини на моето същество, където и аз самата отдавна вече не си позволявах да поглеждам.

— Елате! — каза той решително и като ме хвана за ръката, поведе ме към пейката, която се криеше сред цъфналия люляк.

— Кажете, какво се е случило? — произнесе той, гледайки ме право в очите. — Ще направя всичко, за да ви помогна.

И тогава аз се разревах. Прихвана ме и нищо не можех да направя. Опрях се на рамото му и плаках отчаяно, както през детството си. Той ме прегръщаше, милваше ме по главата, целуваше мокрите ми бузи и шепнеше ласкаво:

— Ама успокой се, ама моля ти се...

— Кой си ти? — попитах през сълзи.

— Извинявай, не се представих — каза той. — Аз съм инспектор по опазване на общественото спокойствие. Мой дълг е да оказвам помощ на хората, изпаднали в беда.

— А-ха — казах аз.

Помълчахме малко.

— Тогава, ако може, помогнете ми, моля — казах аз. — Виждате ли, аз искам да се върна вкъщи...

— Наистина ли искаш това? — попита той.

— Да — казах аз.

— Аз трябва да ти помогна — каза той виновно, — това е мой дълг.

— Разбирам — кимнах аз.

Той извади от джоба си миниатюрен предавател и произнесе кратко:

— Такси.

След минута пристигна свободна зеленикава „Волга“.

Той отвори вратата.

— Качвай се. Ще те закарат.

След десет минути бях вкъщи.

— Колко ви дължа?

— Платено е — намръщи се шофьорът. Аз слязох от колата.

— Почакайте — изведнъж промърмори той, — помолиха да ви предам това — и като ми протегна някаква кутийка, каза сухо: — Честит рожден ден!

Стоях в края на пътя, държейки тази кутийка с протегнати ръце. Желанието да захвърля надалеч неизвестния предмет надделяваше над останалите ми чувства, но нетърпеливите ми алчни пръсти вече дърпаха, махаха обвивката, мачкаха еластичния картон...

В кутийката имаше часовник. Обикновен дамски часовник „Победа“.

От отворените прозорци на моята квартира се разливаха силна музика, звън на чаши, смях, гласове, тропане на врати, шум от много хора. Изглежда, там празнуваха рождения ми ден...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 14,15,16/1985 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.